

Sygn. akt III CZP 30/14

UCHWAŁA

Dnia 26 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie ze skargi dłużnika P. N.

na czynność Komornika przy Sądzie Rejonowym w K.

w sprawie z wniosku wierzycielki W. K.

o świadczenie pieniężne,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 26 czerwca 2014 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy w K.

postanowieniem z dnia 7 lutego 2014 r.,

"Czy referendarz sądowy w sądzie rejonowym jest uprawniony do orzekania w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach ze skargi na czynność komornika?"

podjął uchwałę:

Referendarz sądowy nie jest uprawniony do rozpoznawania skarg na czynności komornika (art. 767 k.p.c.).

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 października 2013 r. referendarz sądowy Sądu Rejonowego w K. oddalił skargę dłużnika P. N. na czynność komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w K., polegającą na zajęciu wynagrodzenia za pracę dłużnika na zaspokojenie długu stwierdzonego nakazem zapłaty Sądu Rejonowego w E. z dnia 9 sierpnia 1999 r., zaopatrzonym w klauzulę wykonalności postanowieniem tego Sądu z dnia 6 września 1999 r.

Referendarz sądowy ustalił, że w dniu 9 lipca 2013 r. komornik, na wniosek wierzycielki W. K., dokonał zajęcia wynagrodzenia za pracę dłużnika na zaspokojenie wierzytelności, wynikającej z opisanego w sentencji tytułu wykonawczego, na którym znajduje się adnotacja komornika z dnia 22 listopada 2003 r. o prowadzonym wcześniej postępowaniu egzekucyjnym. Dłużnik odmówił uregulowania egzekwowanej należności, zarzucając, że wniosek o wszczęcie egzekucji został złożony po upływie 10 lat od nadania klauzuli wykonalności, w związku z czym należność ta uległa przedawnieniu. Oddalając skargę referendarz sądowy stwierdził, że, zgodnie z art. 804 k.p.c., organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym, w związku z czym zarzut przedawnienia może być jedynie podstawą powództwa opozycyjnego.

Przy rozpoznawaniu skargi na postanowienie referendarza sądowego Sąd Rejonowy w K. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnieniu prawnym, przytoczonym na wstępie uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznając skargę na postanowienie referendarza sądowego sąd rejonowy – jak wynika z art. 767^{3a} zdanie trzecie k.p.c. – orzeka jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Przy rozpoznawaniu skargi znajduje zatem zastosowanie art. 390 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c., który uprawnia sąd do przedstawienia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, budzącego poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2006 r., III CZP 104/06, Biuletyn SN 2007, nr 4, s. 14).

W niniejszej sprawie wątpliwości Sądu Rejonowego powstały na tle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381 – dalej: „ustawa nowelizująca”), którą po art. 767³ dodano art. 767^{3a} w brzmieniu: „Na postanowienie referendarza sądowego przysługuje skarga. Wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie. Sąd orzeka jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Rozpoznając skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza utrzymuje w mocy albo je zmienia.”

Zdaniem Sądu Rejonowego, umieszczenie art. 767^{3a} k.p.c. bezpośrednio po przepisach dotyczących skargi na czynności komornika i uregulowanie w nim skargi na orzeczenie referendarza sądowego w sposób odrębny od przewidzianego w art. 398²² k.p.c. wskazują na intencję rozszerzenia kręgu pomiotów, uprawnionych do orzekania w sprawach skarg na czynności komornika, o referendarza sądowego.

Podjmując ten problem trzeba stwierdzić, że regulacja zawarta w art. 767^{3a} k.p.c. nie obejmuje kompetencji referendarza sądowego do rozpoznawania skarg na czynności komornika. Wynika to również z uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej, w którym podkreślono, że rozszerza się uprawnienia referendarza sądowego przez przekazanie do jego kompetencji spraw wynikłych ze zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej oraz wyjawienia majątku, jednak bez możliwości stosowania środków przymusu. Stwierdzono, że w związku z tym zachodzi konieczność unormowania zaskarżania czynności referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym. Z uwagi na potrzebę zapewnienia sprawności i szybkości tego postępowania przyjęto, że wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym nie spowoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia, a sąd będzie orzekał jako druga instancja. Rozwiązanie to pociągnęło za sobą konieczność stosownej zmiany art. 398²² k.p.c. Podkreślono też, że umiejscowienie art. 767^{3a} wśród przepisów regulujących postępowanie egzekucyjne jest zgodne z przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego rozwiązaniem, według którego oprócz ogólnych przepisów dotyczących skargi na orzeczenie referendarza znajdują się rozwiązania szczegółowe, np. w art. 518¹ k.p.c. (zob. Sejm VI kadencji, Druk nr 4332).

W wyniku nowelizacji z art. 398²² k.p.c. usunięto regulację dotyczącą dopuszczalności skargi na orzeczenia referendarza sądowego co do nadania klauzuli wykonalności, co do stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty i co do wydania zaświadczenia, którym mowa w art. 795⁸ k.p.c. Były to orzeczenia dotyczące rozstrzygnięć podejmowanych w szeroko rozumianym postępowaniu egzekucyjnym, w związku z czym po nowelizacji dopuszczalność skargi na orzeczenia referendarza sądowego w tych sprawach wynika z ogólnego art. 767^{3a} k.p.c., bez potrzeby sięgania do przepisów o postępowaniu rozpoznawczym. Przepis ten jest także podstawą skargi w sprawach o rozstrzygnięcie zbiegu egzekucji (art. 773 § 1¹ k.p.c.) oraz na orzeczenia co do wydania tytułu wykonawczego w wypadku przewidzianym w art. 773² § 1 k.p.c., które ustawą nowelizującą zostały powierzone kompetencji referendarza sądowego.

W nauce prawa podkreśla się, że wprowadzenie art. 767^{3a} k.p.c. koryguje dotychczasową wadliwość, polegającą na uregulowaniu dopuszczalności skargi na orzeczenie referendarza sądowego wydane w postępowaniu egzekucyjnym w przepisach o procesie, mimo że przepisy o środkach zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym były umiejscowione w części trzeciej kodeksu (art. 767 i nast. k.p.c.). Art. 767^{3a} k.p.c. jest przy tym uważany za przepis ogólny, regulujący odrębności postępowania skargowego w postępowaniu egzekucyjnym, a nie za przepis upoważniający referendarza sądowego do rozpoznawania skarg na czynności komornika.

Jak wynika z art. 147 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 427 ze zm.), referendarze sądowi są zatrudniani w sądach rejonowych i okręgowych do wykonywania określonych w ustawach czynności należących do sądów w zakresie ochrony prawnej. Zgodnie z art. 47¹ k.p.c., referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w wypadkach wskazanych w ustawie, przy czym w zakresie powierzonych mu czynności ma kompetencje sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Ustawodawca określił w przepisach kodeksu postępowania cywilnego czynności, do wykonywania których jest upoważniony referendarz sądowy. Przykładowo tylko można wskazać na art. 108 § 1, art. 123 § 2, art. 130⁵,

art. 144 § 4, art. 235 § 2, art. 364 § 2, art. 505²² § 2 i art. 509¹, a w postępowaniu egzekucyjnym na art. 773 § 1¹, art. 781 § 1¹, art. 795⁶ § 2, art. 795⁸ § oraz art. 920² k.p.c. W żadnym z przepisów tego kodeksu – co zauważa także Sąd Rejonowy w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia – nie upoważniono referendarza sądowego do rozpoznawania skarg na czynności komornika. Należy podkreślić, że ze względu na regułę wyrażoną w art. 47¹ k.p.c., zgodnie z którą referendarz sądowy może wykonywać jedynie czynności w wypadkach wskazanych w ustawie, przepis kompetencyjny powinien określać te czynności w sposób wyraźny i niebudzący wątpliwości.

Konkludując trzeba stwierdzić, że – wbrew odmiennym sugestiom Sądu Rejonowego – z samej tylko lokaty art. 767^{3a} w kodeksie postępowania cywilnego nie można wyprowadzać wniosku o upoważnieniu referendarza sądowego do rozpoznawania skarg na czynności komornika.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.